

„Ez egy külön világ...”

A Fonalfeldolgozó Vállalatnál nagy átalakításokba, építkezésekbe kezdtek. Munkagépek dolgoznak a Körtöltés soron, az utat javítják, lezárták a Tavasz utca végét, s az Óthalom utca felől is ideiglenes drótkerítést helyeztek el, amely mögött kőművesek serénykednek. Nehéz volt megtalálni a vállalat igazgatóját, dr. Jáksó Lászlót. Mielőtt a beruházásokra adott volna magyarázatot, szót a vállalatról, amelynek harminc éve igazgatója. Aki ismerték az igazgatót, tudják, hogy ő maga is vak, a Vakok Szövetségének a titkára. Jó kedélyű, sokoldalúan tanult és művelt ember.

— A mi vállalatunk más, mint a többi — mondta. — Itt érzékeny emberek dolgoznak, ez egy külön világ.

Később kibontakozik elbeszéléséből a vállalat rövid története. Az újszögdi Vakok Intézetében volt valamikor egy kosárfonó műhely, amelyet fölajánlottak központi cégek, de nem jártak sikerrel. Megszüntették: az ott dolgozó és otthonban lakó vak embereket áthelyezték a budapesti, illetve a szombathelyi intézetbe, ott továbbra is működő kosárfonó üzemekbe. Ezzel persze nem oldották meg az otthonukban lakó és bejáró vagy bedolgozó vak emberek helyzetét. Akkoriban forszírozták, hogy létesítsenek Szegeden egy üzemet az itt élő vak embereknek. Néhány elutasítás után végül 1953-ban létrejött egy kis műhely a Tolbuhin sugárúton. Eredeti rendeltetése az volt, hogy a vakok fonalmentéssel foglalkozzanak.

Munka közben azonban kiderült, hogy ők csak bizonyos munkamozgásokat képesek megoldani. Lassú gépek mellett dolgoztak, de a gépet megjavítani már nem tudták, sőt, a fonal színt és vastagságát sem voltak képesek megállapítani. Ahogy dr. Jáksó László mondta, látó emberekre is szükségük volt, akik a vakokat kísérik, munkájukat előkészítik. Ekkor született meg az ötlet, ha már látó emberek kellene, akkor miért ne más olyan betegeket, rokkantakat alkalmazzanak, akik képesek a vakok által lehetetlen munkákat elvégzésére. A tanács is beleegyezett és az első lépésnek vállalta a deficit rendezését. Akkor még bedolgozó alapon szerveződött a vállalat.

— Végül megkaptuk ezt az épületet — folytatta az igazgató.

Az épület hajdanában a „Hajléktalanok otthona” volt, ahova csak aludni jártak a perifériára szorult emberek. Az ottani 1954-ben megszüntették és átadták a Fonalfeldolgozó Vállalatnak. Közben — ahogyan az igazgató is említette — hol centralizációt, hol decentralizációt hajtottak végre berkeikben is, míg 1964-ben kialakult a vállalat mai formája, majd a hetvenes évek kezdetén három helyen rendezkedtek be: a Körtöltés utcai központi telep, a Vadász utcai és a szentesi üzemekben.

— A mi vállalatunk államilag támogatott cég — mondta dr. Jáksó László. — Az itt dolgozó emberek egészsége 40 százalék fölötti mértékben károsodott. Az összes foglalkoztatottak között az arány 70:30 százalék a beteg emberek „javára”. Ez az arány az országban működő hasonló vállalatok között a legjobb. Csak ennyi egészséges ember dolgozik nálunk, amennyire a munkakör sajátossága miatt feltétlenül szükség van.

Örömmel újságolta az igazgató, hogy tavaly, amikor a rokkantak nemzetköz-

zi évét tartották, a kormány egy elkülönített pénzalapot létesített, amelyből pályázat útján lehetett beruházási összeget nyerni. A szegedieknek sikerült ez, s 23 millió forintot jutottak, amelyből 15 milliót nem kell visszafizetni, nyolcat pedig tíz év folyamán kell visszatéríteni. Ehhez jött még a fejlesztési lehetőség, s így kerekén 50 millió forintot fordíthatnak a Fonalfeldolgozó Vállalat bővítésére, korszerűsítésére.

— Mire költik a pénzüket? — érdeklődtem.

— Két új épülettel gyarapodunk, egyébként ezer négyzetméter alapterületűek lesznek — sorolta az igazgató. — Az egyikben korszerűbb üzem alakul ki, a másik pedig megoldja régi gondunkat, új szociális helyiségekkel gyarapodunk. Lesz rendes öltözőnk, fürdőnk és éttermünk, meg egyéb célokat szolgáló szobák, termek kerülnek az ezer négyzetméteres szociális épületbe. Természetesen vásárolunk gépeket is az új műhelybe.

A csökkent munkaképességű emberek sajátos helyzetben vannak, de munkájukra szüksége van a nép gazdaságnak is, s alighanem éppen annyira önmaguknak, akik valóban érzékenyebbek az egészséges embereknél. A központi üzemben és a szentesiben kötöde és szövöde működik. Az iparnak műszaki szöveteket készítenek. A Vadász utcai üzemükben fonalmentést végeznek. A horgolással foglalkozó bedolgozók — százhetvenen — kisbabáknak való tipegőket, sapkákat, cipőcskéket küldenek a vállalatnak. Az orsózást, cernázást, mint bér munkát végzik a Kernerfőnyel és Szövőipari Vállalat részére.

Az új beruházásokról, fejlesztésekről beszélgettünk ugyan, de soha nem kerültek ki a vállalat dolgozóinak sajátos helyzetét, érzelmeiket, érzéseiket. A vakok és a gyengén látók, a siketek és a nagyothallók, a

mozgássérültek és a mozgásukban korlátozottak, s az értelmi fogyatékosok különleges munkavégzését. A keresetek itt nem olyanok, mint az egészséges emberek körében, de mégis nagy igyekezettel dolgoznak, s ma már örömmel nyugtázzák, hogy évente 37 ezer forintot is megkeresnek, a havi átlag tehát 3 ezer forint fölött mozog. Gondok is akadnak, persze. Dr. Jáksó László mondja:

— Mi az alacsony kategóriába sorolt könnyűiparon belül is a legalsó gradison helyezkedünk el. Nem is panaszként említem, csak kíváncsok belőlem, hogy ennek a vállalatnak a társadalmi megbecsülése, értékelése valahogy nem olyan, mint azt az itteni, mindenre oly érzékeny emberek várnák. Sajnos, sokan „becézik” dolgozóinkat. Nem igényelnek embereink sajnálatot, de fáj nekik, ha lenézést, vagy csúfolódást tapasztalnak. Ha jó szót nem, akkor „humornak” szánt jelzőket se adjanak. Allítom, hogy az itt dolgozók nagyon szorgalmas és nagyon becsületes emberek, és emberbarátok is. Inkább arra kell törekednünk, e célt szolgálják az ilyen célvállalatok is, hogy az egészségileg csökkent teljesítőképességű emberekből a fölöslegesség érzését radírozzuk ki. A mi embereink figyelik a környezetüket, örülnek minden fejlődésnek, olykor jobban, mint az egészségesük teljében levők.

Végül elmondta az igazgató, hogy építkezéseik a legjobb mederben folynak, a DELEP munkái szépen és ütemesen dolgoznak. A beruházást megkülönböztetett figyelemmel kíséri a városi pártbizottság és a tanács, valamint az építővállalat. Biznak abban, hogy a jövő esztendő végére mindennel késznek lesznek, s elérik azt, amire harminc esztendeje vágyakoznak: a beteg embereknek is lesz olyan munkahelyük, munkakörülményük, mint az egészségeseknek.

Gazdag István

Gépek számbavétele

A Központi Statisztikai Hivatal megkezdte a fontosabb népgazdasági ágakhoz tartozó vállalatok gép- és berendezéskészletének felmérését műszaki színvonal és életkor szempontjából. E hónap végéig a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási vállalatok, szövetkezetek gépparkjainak adatait, értékét mérik fel.

A gépek életkorából következtetni lehet teljesítőképességükre, az elhasználódás mértékére, a várható selejtezésekre, a pótláshoz és a fejlesztéshez szükséges beruházásokra. Felmérik, hogy a mechanikus, a részleges vagy teljesen automatikus gépekkel, berendezésekkel milyen termelékenységet érhető el, s mekkora az ehhez szükséges munkaerőigény.

Orbán-napi borünnep

A Bács-Kiskun megyei Helyi Önkormányzat megrendezte az Orbán-napi borünnepet. Bár Orbán napja május 25-re esik, az ünnepséget 22-én, vasárnap tartják az országos hírű pincefaluban. Az eseményre számos hazai és külföldi népi együttest hívtak meg. E csoportok különböző helyszíneken egy időben lépnek fel, s nemcsak énekelnek-táncolnak, vidékük szabad ég alatt elkészíthető jellegzetes ételéből ebédel is főznek maguknak és a vendégeknek. A népművészet kedvelői számára vásárt rendeznek. Az ünnepség fénypontja a borbírálat lesz. A nyertes nedűvel meglocsolják a szőlőművelők, a kocsmárosok és a kádarak védelmezőjének, Szent Orbánnak a szobrát.

Az idei borünnepre a hajdúfalujukba várják az ország valamennyi Orbán vezetékes és keresztnevű polgárát. Szakértő zsűri bírálata alapján a legnagyobb örű Orbán elnyeri az „Orbán-díjat”.

Tudományos-technikai országos pályázat

A KISZ Központi Bizottsága, a műszaki, tudományos-technikai diákkörök számára országos pályázatot hirdet az 1983/84-es tanévre, együttműködve az Állami Ifjúsági Bizottsággal, a Művelődési, az Ipari, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériummal, a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségével, a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal és a Magyar Honvédelmi Szövetséggel. A pályázat célja, hogy a műszaki, technikai és természettudományos témákkal foglalkozó diákkörök számára rendszeres cselekvési, bemutatókészítési lehetőséget teremtsen a hagyományokkal rendelkező diákköri formák fejlesztésére, az egyéni érdeklődés, a képességek és a tehetség kibontakoztatására, új közösségi munkaformák megteremtésére ösztönözzen.

Napjaink tudományos-technikai fejlődése azt igényli, hogy már az iskolák is — az ott megszerelhető tudáson túl — jobban kihasználják a rendelkezésükre álló ismeretforrásokat, szorosabb kapcsolatot tartsanak az ipari és mezőgazdasági üzemekkel, s egyben részt vegyenek a kutatóintézetek, tudományos egyesületek, egyetemek és főiskolák munkájában, gondolva a jól képzett, gyakorlati ismeretekkel is rendelkező utánpótlás biztosítására.

A pályázatot meghirdető szervek — amelyek képvisel-

őiből pályázati tanács alakul — ezért tartják szükségesnek, hogy az ilyen témával foglalkozó diákkörök tevékenységét az eddiginél szélesebb körben segítsék, újfajta tartalmi és szervezeti kereteket alakítsanak ki. A pályázatot az 1983/84-es tanévtől kezdve évente hirdeti meg a tanács. A feladatok: olyan diákkörök találkozás, szemlék megrendezése, amelyek lehetőséget nyújtanak a képzésre, a tapasztalatcsere, kiállításokra és vetélkedőkre, mindezek komplex értékelésére; to-

vább tematikai ajánlások, módszertani útmutatók, központi szakmai rendezvények, a munkát segítő szervezett tanácsadás megszervezése.

Az első pályázatot a számítástechnika, a gépjárműtechnika — ezen belül is az energiaracionalizálás, a környezetvédelem —, a rádió- és híradástechnika, valamint a modellezés, elsősorban a taneszköz-, szemléltetőeszköz-készítés szakterületein hirdetik meg. A részletekről az érdeklődők az iskolákban kaphatnak felvilágosítást ösztöl.

Műsor a vakok intézetében

Nagy sikerű műsorral mutatkozott be Szegeden, a vakok intézetében a budapesti és a Pest megyei vakok szövetségének kultúreszortója és zenekara. Turi József közszövegében elmondta, hogy örömmel tették eleget a meghívásnak, hogy Szegeden a vakok intézetében szórakoztassák az intézeti gondozottakat az intézet vezetőjét és dolgozóit. A műsor szövegíróje, Király Margit, monológokat, vídám jeleneteket, régi tangókat cigánydalokat konferált.

A szereplők Horváth Mária, Egresits Mária, Kurinka Lászlóné, Turi József, Hunyadi László, Kovács László,

Kurinka László, a zenekar tagjai: Kamarás Sándor (zongora), Horváth Géza (hegedű), Tóth János (dob), Kirner Gusztáv (harmonika) voltak, a régi tangókat Varga Pál adta elő zenekari kísérettel. A résztvevők külön kérésére a zenekar magyar nótákat, csárdásokat játszott olyan nagy sikerrel, hogy azok éneklésére mindannyian bekapcsolódtak. A műsor befejeztével Lázár Sándorné igazgató köszönt meg a szép előadást a pesti szereplőknek, és reményét fejezte ki, hogy még idén ősszel ismét eljönnek Szegedre.

Barna Mihály

kertbarátoknak

Az őszibarackfa károsítói

A csonthéjasok közül az őszibarack növényvédelmére kell a legnagyobb figyelmet fordítani. Az ágelhalás az utóbbi időben egyre több helyen ritkítja az állományt. A fertőzés már a fiatal gyümölcsösökben is megtalálható, Okozója a Cytospora cinkta és a Pseudomonas syringae. A megfigyelések alapján megállapították, hogy a kórokozó csak seben keresztül tud fertőzni, sőtellen kérgén, ágon keresztül behatolni képtelen, tehát az ellen való védekezésnél ebből kell kiindulni. Még egy igen fontos tényezőre figyeltek fel, mégpedig arra, hogy a fertőzés csak a fa nyugalmi időszakában következik be. Nyáron mesterséges úton sem tudtak fertőzést létrehozni.

Ha a fertőzés seben keresztül történik, azt kell megfigyelni, hogy milyen körülmények között, és mikor képződik sérülés a fán. Általában a téli fagy a fa kérgén és ágain szabadszemlét nem látható kis repedéseket okoz. A jelenség összefügg a fajta érzékenységével, és befolyásolja a telepviszony is. A mély fekvésű és fagyzugos terület őszibarack termesztésre alkalmatlan. Fertőzés forrása lehet a gyökerek megsértése. Eppen ezért a téli és tavaszi hónapokban mély talajmunkát ne végezzünk. Gyakran magunk okozunk gyázat-lanságból sérülést a fa törzsén és ágain, de terjeszthetik a kórokozót a rovarok is. Mindkét említett kórokozóra jellemző, hogy az ágon, vagy törzsről a hancs és a kambium gyűrű alakban megbarnul, majd elhal. Ezt a jelenséget gyakran rákos sebek és mézgakiválás kísérik. A fertőzés feletti ágrész gyorsan elszárad.

A kórokozók ellen vegyszeres védekezés hatástalan, ezért nagyon fontos, hogy élettanát ismerve, fertőzőképes időszakban ne okozunk a fának sebfelületet, illetve, ha megtettük, azonnal kezeljük le sebekkel anyaggal. A metszések időszakát a vegetáció idejére, a virágzást követően és augusztusra kell ütemezni. Kerülni kell a téli, illetve a nyugalmi időben történő talajmunkát. A szerves trágya bedolgozása helyett célszerű azt a fa csurgójába teríteni, melyből a tápanyag jelentős részét a téli csapadék a gyökérzónába mossa. A megmaradó rész nem engedi a fa tövének a talajt kiszáradni. Ennek talajba dolgozását augusztus szeptember hónapban célszerű elvégezni. A fa törzsének tisztogatását, a mézgasz fertőzött göcök eltávolítását is a vegetációs időszakban célszerű elvégezni. Egy-egy fa megtisztítása, metszése után a szerszámokat fertőtleníteni kell. Az őszibarack betegségei közül a legismertebb a hajtásokban történő berágással kezdődik, a rügvet és a kisebb termést nem károsítja. A későbbi nemzedék hernyói többnyire a gyümölcsben károsítanak és a fiatal hajtásokon is tapasztalható kártétele. A gyümölcsöt a barackmolvhoz hasonlóan a kocsányfű kezdi rágni, azonban jobban behatol a gyümölcs belsejébe. Évente három teljes és egy részleges nemzedék fejlődik. Egy nemzedék hernyója eltérően a barackmolytól több hajtást és csak egy gyümölcsöt károsít. Hernyó alakban telel át és tavasszal táplálkozás nélkül bábózik. A kifejlett lepke 18–20 milliméter nagyságú szürkésbarna, elülső szárnyán a barackmolytól világosabb hullámvonalakkal.

Dr. Tóth Mihály megyei főkertész

A keleti gyümölcsmoly kártétele és életmódja is sokban hasonlít a barackmolytalal leirtakkal. Eltérés az, hogy kártétele májusban a hajtásokban történő berágással kezdődik, a rügvet és a kisebb termést nem károsítja. A későbbi nemzedék hernyói többnyire a gyümölcsben károsítanak és a fiatal hajtásokon is tapasztalható kártétele. A gyümölcsöt a barackmolvhoz hasonlóan a kocsányfű kezdi rágni, azonban jobban behatol a gyümölcs belsejébe. Évente három teljes és egy részleges nemzedék fejlődik. Egy nemzedék hernyója eltérően a barackmolytól több hajtást és csak egy gyümölcsöt károsít. Hernyó alakban telel át és tavasszal táplálkozás nélkül bábózik. A kifejlett lepke 18–20 milliméter nagyságú szürkésbarna, elülső szárnyán a barackmolytól világosabb hullámvonalakkal.

Dr. Tóth Mihály megyei főkertész